

КРОСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯВИЩА АЛЮЗІЇ

Власюк Людмила

студентка I курсу магістратури, факультет лінгвістики

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Науковий керівник: к. філол. н., доц. Ткачик О. В.

Термін «алюзія» бере свій початок ще з XVI століття. Тоді поняття тривалий час згадувалося в іноземних лінгвістичних та перекладацьких працях та пояснювалося як натяк на конкретну загальновідому ситуацію, але популярністю не користувалося. Активні дослідження алюзії почалися з XX століття.

Вчені пропонують різні трактування поняття «алюзія». Так, на думку О.О. Лавриненка, алюзія є непрямою вказівкою з допомогою слова чи словосполучення на будь-який історичний, географічний, літературний, міфологічний або біблійний факт [2, с. 151]. Н.А. Фатєєва визначає алюзію як запозичення певних елементів претексту, за якими їх розпізнають в тексті-реципієнті, де відбувається їх предикація [3, с. 96].

Така велика кількість визначень поняття «алюзія» зумовлена, насамперед, не меншою кількістю підходів до її дослідження: літературознавчий, когнітивний, когнітивно-дискурсивний, стилістичний, лінгвокультурологічний.

У межах літературознавчого підходу алюзію розглядають як прояв літературної традиції; посилення на первинний текст, який асоціюється з відомим автором або твором; літературний прийом, який одночасно активує два тексти; особливість стилю письменника [4, с. 32].

Упровадження в лінгвістичні дослідження когнітивної науки посприяло появі когнітивного напрямку в вивченні алюзійності. У межах когнітивного підходу алюзію вивчають шляхом співвідношення мовної форми та мисленнєвої діяльності. Досить популярним на сьогодні є когнітивно-дискурсивний напрям, в основі якого лежить розробка теорії концептуальної інтеграції та ментальних просторів. Цей напрям розглядає алюзію як елемент, який реалізується в межах дискурсу та не може існувати поза його межами [1, с. 145].

Алюзію часто розглядають з точки зору лінгвокультурології. Мова є відображенням етносу, його світоглядних позицій та культури. Менталітет певної національної спільноти та його етномовна специфіка закріплені у культурних кодах, які належать до вторинних знакових систем. Елементом цієї системи є також алюзія, вона є своєрідним втіленням культурних надбань та способом передачі культурних кодів. Тому, декодуючи алюзію, читачу варто звертати уваги не тільки на її походження та джерело претексту алюзії, але й на

культурну дійсність, яка пов'язана з цією алюзією [5, с. 111].

У площині стилістичного підходу алюзію трактують як тропеїчний стилістичний прийом, який має високий експресивний потенціал. Максимальний ефект експресивності може бути досягнений, якщо алюзія вживається у поєднанні з іншими засобами мовної виразності, наприклад, метафорою, метонімією, каламбуром, грою слів, порівнянням, гіперболою тощо [5, с. 112].

Отже, в наукових колах проблема визначення алюзії завжди стояла достатньо гостро, оскільки алюзія має дуже неоднозначну природу. З одного боку, алюзія створює свого роду посилання для читача на певну історичну персоналію, діяча культури, політики, мистецтва, подію, явище або об'єкт, який є значимим для певної культури, а з іншого, алюзія створює своєрідну проекцію згадування певного факту і, таким чином, формує конотацію, яка є невід'ємною частиною тексту. Алюзія – це багатопланове явище, що дозволяє підходити до її дослідження з різних ракурсів. Це явище вивчають з позиції літературознавства, стилістики, когнітивістики та лінгвокультурології.

Література

1. Заболотська О. О. Алюзія в художніх текстах: лінгвокогнітивний аспект. *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія: Лінгвістика*. Херсон, 2011. Вип. 13. С. 143-150.
2. Лавриненко О. О. Алюзія як засіб концептуальної репрезентації знань. *Слов'янський вісник: зб. наук. праць*. 2006. Вип. 6. С. 150-157.
3. Фатеева Н. А. Интертекст в мире текстов: контрапункт интертекстуальности. Москва: КомКнига, 2007. 280 с.
4. Ярема О. Б. Алюзія в текстах британської художньої літератури: лінгво-статистичний аспект (на матеріалі творів модерністів): дис. к. філол. н.: 10.02.04 / Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2016. 355 с.
5. Ярема О. Б. Типологія і функції алюзій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія*. 2014. Вип. 12. С. 111-113.